

■ Hector Hugh Munro

- Bu mülklə bağlı qədim əfsanə var? - Konrad bacısından soruşdu.

Konrad Hamurqda imkanı, uğur qazanmış bir tacir idi. O düşüncə tərzinə görə o biri ailə üzvlərindən tamam fərqlənirdi. Romantik idi.

Baronessa Qruebel ötlü çiynlərini çəkib dedi:

- Belə köhnə mülklərlə bağlı həmişə əfsanələr danışılır. Belə əfsanələri quraşdırmaq çox da çətin deyil, onların heç bir

nessa köhnə, dəbdən düşmüş paltar geyən qoca qadına nifrətlə baxdı, çünki bu qadının danışdığı təzi onun bu ailədə tutduğu mövqeyə layiq deyildi.

- Freyleyn Şmidt, deyəsən, sən Kernoqatz əfsanələri haqda çox şey bilirsən, - baronessa sərt-sərt dedi. - Mən heç bilmirdim ki, sən ailə tarixçələri sahəsində də təcrübən varmış.

Mürəbiyyənin cavabı onun söhbətə müdaxiləsindən daha gözənilməz və təəccüblü oldu:

- Mən özüm Kernoqatz ailəsinin bir üzvüyəm, - qoca qadın dedi. - Mən ailə tarixçəsini buna görə yaxşı bilirəm.

- Nə? Sən Kernoqatz ailəsindənənsən? - ikisi də xorla soruşdu.

- Bizim ailə müflis olanda, - qoca qadın sözüne davam etdi - və mən də məcbur olub, evlərə gedib dərs verməyə başlayanda özümə başqa fəmiiliya götürdüm. Fikirleşdim ki, belə olmağı daha münasibdir. Mənim babam hələ uşaq olanda bu mülkdə yaşayıb, atam da əlbəttə, bu barədə mənə çox şey danışardı. Ona görə də

bizə demək istəyirdi ki, biz heç kimik, mən onun sözlərinin bircəciyinə də inanmıram. O Şimddir, vəssəlam! O Kernoqatzların tarixçəsini kendlilərə o qədər danışmış ki, indi də özünü o ailənin bir üzvü hesab edir.

- Bununla o özünün guya əsil-nəcabətli ailədən olmağını sübut etmək istəyir, - baronessa sözüne davam etdi. - O bilir ki, qocalıb, tezliklə işini itirəcək, ona görə də bizim rəğbətimizi qazanmaq istəyir. Buna bax, atası guya Karneqatz olub!

Baronessanın da iki babası vardı, amma o heç vaxt onlardan danışmış lovğalanmırdı.

- Cürət edib deyərdim ki, onun babası bu mülkdə nə vaxtsa nökrə olub, ya da bu kimi başqa işdə olub - baron istehzayla dedi. - O mənada babasının o evdə işləməsiylə bağlı dediyi söz həqiqət ola bilər.

Hamburqlu tacir heç nə demədi. Qoca qadın xatirələrini danışanda tacir onun gözlərində yaş görmüşdü. Tacir həm də düşünürdü ki, bəlkə qadın öz xatirələrini yox, xəyallarını danışdı.

Kernoqatzın canavarları

hekayə

mənası yoxdur. Bizim mülkə aid də bir əfsanə danışılır. Guya bu mülkdə bir nəfər öləndə kənddə olan bütün itlər və meşədəki canavarlar bütün gecəni ulayır. Belə əfsanəyə qulaq asmaq maraqlı deyil, elədir?

- Mən bu əfsanəyə qulaq asmaq istəyirdim. Məncə, çox qərribə, həm də romantik olar, - Hamburqlu tacir dedi.

- Hər halda, həqiqət deyil, - baronessa özündən razı halda dedi. - Çünki bu biz mülki alandan bəri belə şey görməmişik. Keçən yazda qoca qaynanam öləndə gəcə biz qulaq asdıq ki, itlər və canavarlar ulayacaqmı, amma heç nə eşitmədik. Belə əfsanələrin heç bir mənası yoxdur, mülkün nüfuzunu artırmaq üçün uydurublar.

- O əfsanə heç də sənəndeyin kimi deyil, - Amaliya, ağsaçlı, qoca mürəbiyyə dedi.

Onun səsinə eşidəndə hamı dönüb təəccüblə ona baxdı. Çünki o həmişə stol arxasında çox ciddi oturmağa vərdiş etmişdi, kimsə onu dindirməseydi heç vaxt danışmazdı. Evdə də onunla söhbət etməyə can atan yox idi. Görəsən, bu gün ona nə olmuşdu ki, o ev adamlarıyla söhbət etmək istəyirdi?

Beləcə, o tez-tez və əsəbi halda əfsanəni danışmağa başladı. Danışarkən düz qabağa baxırdı, hiss olunurdu ki, konkret olaraq heç kimə müraciət etmir:

- Yox, əfsanədə deyilmir ki, mülkdə yaşayan hər hansı adam öləndə itlər və canavarlar ulaşır. Kernoqatz ailəsinin bir üzvü bu mülkdə ölüm ayağında olanda yaxınlıqda və uzaqlarda olan canavarlar məşənin qırağına toplaşır ulayırmış.

Meşənin bu hissəsində çox canavar yuvası yoxdur, amma mülkün mühafizəçiləri deyirdi ki, həmin gecə çoxlu canavarlar toplaşmış mülkün ətrafına, hamısı da bir yere toplaşmış ulayırmış. Mülkün həyətinə, kənddə, ətrafda olan bütün fermalarda olan itlərin hamısı canavarların səsinə səs verib vahiməylə hürürmüş. Can verən adamın ruhu bədənədən çıxan kimi isə mülkün ətrafındakı ağaclardan biri aşarmış. Bəli. Qoca Kernoqatz öz dedə-baba mülkündə öləndə belə olub. Əlbəttə, bu mülkdə yad adam öləndə nə bir canavar ulayar, nə də ağac aşar. Yox, heç vaxt belə olmaz!

Onun son sözündə qərribə bir çağırış, qərribə bir nifrət vardı.

Kök, yaxşı bəzənib-düzənmiş baro-

də mən ailəmiz haqda əfsanələri, hekayələri bilirdim. Adamın xatirələrindən başqa heç nəyi olmayanda bu xatirələri daha yaxşı qoruyur, xatirələrin tozunu daha tez-tez alır. Mən sizin ailədə mürəbbiyə işləməyə başlayanda heç vaxt ağılıma da gəlməzdi ki, siz nə vaxtsa bizim köhnə evimizi alacaqsınız, mən də sizinlə bərabər bu evə köçərəm. İstəməzdim ki, belə olsun.

Qoca qadın söhbətini qurtaranda araya dərin sükut çökdü və baronessa ailə tarixçələri haqda söhbəti dəyişib, daha maraqsız şeylərdən danışdı. Amma az sonra qoca qadın öz işiylə məşğul olmaq üçün otaqdan çıxıb gedəndən sonra ona lağ edib ələ salmağa başladılar.

- Onun hərəkəti lap ədəbsizlik idi, - baron hirsli-hirsli dedi. - Bizim stol arxasında bu qadın öz xəyallarından danışır. Sanki o

- Yeni il bayramından sonra ona xəbərdarlıq edəcəm ki, özünə başqa yerdə iş tapsın, - baronessa dedi - o vaxta qədər mən onsuz işlərimi yoluna qoya bilmərəm.

Baronessa belə desə də mürəbiyyəsiz də keçinə bildi, çünki Milad bayramından sonra havalər çox soyuq keçdi, qoca qadın xəstələndi, yatağa düşdü.

- Bəlkə də o xəstə deyil, mənə hirsəndirmək üçün yatağa girib, - köhnə ilin son gecələrindən birində baronessa buxarı ətrafında oturan qonaqlarına dedi. - Onun bizimlə işlədiyi bu neçə il müddətində mən heç vaxt onun ciddi xəstələndiyini görməmişəm. Demək istəyirəm ki, xəstələnsə də həmişə öz işiylə məşğul olub. İndi isə, hər gün evə çoxlu qonaqların gəlib getdiyi bir vaxtda o bütün günü yataqda dincəlir. Düzdür, o çox arıqlayıb, rəngi sol-

ğundur, hər halda, onun bu vaxtda xəstələnməsi narahatlıq yaradır.

- Hə, əlbəttə, çox narahatlıq yaradır, bankir arvadı da baronessanın sözüne qüvvət verdi. - Düzdür, havalər çox soyuq keçir, qoca adamlar dözə bilmir. Bu il həmişəkəndən çox sərt keçir.

- Neçə illərdir ki, dekabr ayında belə güclü şaxta olur, - baron da sözə qarışdı.

- Həm də o çox qocadır, - baronessa dedi. - Kaş ki, bir neçə həftə əvvəl onu işdən çıxarırdım, xəstəliyə tutulmazdan qabaq gedərdi bizim evdən. Eh, Vappi, nə durmusan yanımda? Kənara çək!

Baronessa söhbət edəndə evdəki balaca iti rahat yerindən çıxıb divanın altına girib titrəyirdi. Eyni vaxtda mülkün həyətinəki itlər də hürməyə başladılar. Kəndin o başından da itlərin hürüşməsi eşidilirdi.

- Bu heyvanları nə hürküdüb? Onlar niyə belə hürüşür? - baron soruşdu.

Elə bu vaxt stol ətrafında oturan adamlar sakit dayanıb itlərin hürüşməsinə qulaq asanda canavarların da uladığını eşitdilər. Hətta canavarların səsi daha yaxından, mülkün ətrafından gəlirdi.

- Canavarlar! - baron qışqırdı.

İndi canavarların səsi kəndi başına götürmüşdü.

- Yüzlərlə canavar, - güclü təxəyüllü olan Hamburqlu taciri dedi.

Baronessa heç nə demədən qoca mürəbiyyənin soyuq, qaranlıq otağına getdi. Gördü ki, mürəbiyyə ömrünün son anlarını yaşayır. Havanın soyuq olmasına baxmayaraq otağın pəncərəsi açıq idi. Baronessa təəccüblədi, tez pəncərəni bağlamaq istədi.

- Qoy pəncərə açıq qalsın, - qoca qadın zəif səslə dedi.

Onun səsi zəif olsa da sanki baronessaya əmr verirdi. Neçə illər ərzində baronessa onun səsinə belə sərtlik hiss etməmişdi.

- Axı sən soyuqdan ölərsən? - baronessa onu razı salmaq istədi.

- Mən onsuz da ölürəm, - qadın var gücünü toplayıb dedi. - Mən musiqi dinləmək istəyirəm. Onlar uzaq yol gəliblər ki, mənim nəslim üçün ölüm musiqisi oxusunlar. Nə yaxşı ki, onlar gəliblər. Mən dedə-baba mülkündə ölən sonuncu Kernoqatzam. Bir qulaq asın, görün onlar necə bərkəndə ulayırlar!

Canavarın ulaşması indi lap yaxından gəlirdi. Qoca qadın çarpayıda uzanıb dinləyir, hiss olunurdu ki, özünü çox xoşbəxt hesab edir.

- Otaqdan çıxın, - mürəbiyyə baronessaya dedi. - Daha tək deyiləm. Mən bu böyük nəslin ən sonuncu...

- Məncə o can verir, ölüm ayağındadır, - yenidən qonaqlarının yanına qaydanda baronessa dedi. - Gərək həkim dalınca adam göndərək. Hələ bu canavarların ulaşması! Belə ölüm musiqisi üçün çoxlu pul xərcləyirdim!

- Bu ölüm musiqisini pulla almaq olmur, - Konrad dedi.

- Bir qulaq asın! O nə səsdir? - baron ayağa qalxıb dedi.

Şaqqıltı səsi gəlirdi. Deyəsən, mülkin ətrafındakı ağac yerə aşmışdı.

Araya dərin sükut çökdü. Sükutu bankir arvadı pozdu:

- Ağacların belə aşmasına səbəb soyuqdur. Eləcə də soyuğa görə bu qədər canavarlar ulaşır. Mən neçə ildə hələ belə soyuq görməmişəm.

Baronessa onun sözləriylə razılaşdı. Bir azdan evə gələn həkim də dedi ki, qoca mürəbiyyənin üreyinin dayanmasına səbəb pəncərənin açıq olması olub.

Qəzetlərdə mürəbiyyənin ölümüylə bağlı bildiriş isə heç pis deyildi. Aşağıdakı sözlərlə başlayırdı:

“Dekabrın 29-da baron və baronessa Qruebel ailəsinin neçə illər ən hörmətli dostu olan Amaliya Karneqats, Şlos Karneqats küçəsində...”

İngiliscədən tərcümə edən:
Sevil Gültən